

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Анна МАРИНИЧЕВА	СУТНІСТЬ ЗАКОНУ ЗАПЕРЕЧЕННЯ.....	138
Аліна МІНЧЕНКО	СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ПРАГМАТИЗМУ В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ.....	140
Олександр ПАСТУХ	ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СУСПІЛЬСТВА І ПРИРОДИ: АНТРОПОЦЕНТРИЗМ VS ЕКОЦЕНТРИЗМ.....	143
Анна ПОПОВИЧ	ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ВІРИ ТА РОЗУМУ В ЛЮДСЬКОМУ БУТТІ.....	145
Микола БУХАНЕНКО, Іван КОТЕЛЬНИКОВ,	ГЕОПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	148
Марія ОДАРІЙ, Максим ЛАВРЕНТЬЄВ	ІСТОРІЯ СТОМАТОЛОГІЇ ВІД ЕПОХИ ЕНЕОЛІТУ ДО СЬОГОДЕННЯ.....	150
Єгор ДУБІНЄНКО, Анастасія ЄГОРОВА	УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ У ДОБУ ДИРЕКТОРІЇ УНР 1918-1920 РОКИ.....	152
Альвіна ПИСАРІВСЬКА	ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ОДЕСИ.....	154
Кирило СТОЯНОВ, Артем ЯРОШ	МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: МЕХАНІЗМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	157
Валерія ТВЕРДОВСЬКА	ПОЛІТИЧНІ ТА ШЛЮБНІ ЗВ'ЯЗКИ ПЕРІОДУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ.....	159
Талла ЧАЙКОВСЬКА, Богдан ВИБОРНИЙ	КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ.....	161
Дмитро ЧОЛАК	НАСЛІДКИ ГОЛОДОМОРУ ДЛЯ САМОУСВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ.....	163
Вікторія ДІДЕНКО	БУЛІНГ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ (на матеріалах соціологічного дослідження).....	165
Вячеслав ФІЛІПЧУК	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	168
Віолета СВІТЛИЦЬКА	ЕТИМОЛОГІЯ ТА ДОФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ ФЕНОМЕНУ «ЖІНКА».....	170
Mykola KICHKA	PROFESSIONAL TRAINING PECULIARITIES OF SPECIALISTS IN THE ECONOMIC DOMAIN.....	173

людини з природою. Важливою задачею є перехід від антропоцентричної моделі до екоцентричної, де природа розглядається як рівноправний партнер людини в процесі розвитку. Для цього необхідно впроваджувати принципи сталого розвитку, які враховують екологічні наслідки діяльності людини.

На мою думку, активна інтеграція принципів екоцентризму в суспільне життя дозволить зберегти природні ресурси для майбутніх поколінь і забезпечити гармонійну взаємодію між людиною та природою. Важливим етапом є розвиток екологічної свідомості серед людей, що допоможе знизити негативний вплив на навколишнє середовище.

Висновок

Таким чином, взаємозв'язок суспільства і природи є складним і багатогранним. Антропоцентризм і екоцентризм — це два протилежні підходи до цієї взаємодії, які мають свої переваги та недоліки. Врахування принципів обох концепцій у сучасному суспільстві дозволить досягти більш збалансованого розвитку, який поєднує потреби людини з необхідністю збереження природи для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. Борець, О. А. (2021). *Екологія як наука та моральна відповідальність людини*. Філософські проблеми екології. URL: <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/bioetica/Borejko/4.htm>
2. Петінова О. Б. (2013) Екоцентризм у світоглядній парадигмі нової економічної людини. *Грані*. № 12. С. 129-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2013_12_24

Анна ПОПОВИЧ,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 2-го року навчання спеціальність 081 «Право: Кримінальна юстиція», юридичний факультет, *Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна*

Науковий керівник: Світлана КИСЕЛИЦЯ, к. філос. н., доцент, доцент кафедри філософії і суспільних наук

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ВІРИ ТА РОЗУМУ В ЛЮДСЬКОМУ БУТТІ

У людському бутті віра та розум є двома потужними силами, що тягнуть нас у різні виміри реальності. Проте, між цими двома вимірами існує постійна напруга: віра прагне твердих переконань та ідеалів, тоді як розум – сумніву та перевірки. Актуальність дослідження теми зумовлена її фундаментальним значенням у філософії, релігії та науці. В умовах стрімкого розвитку технологій та наукових відкриттів, а також глобалізаційних процесів і соціальних змін питання взаємодії віри та розуму стає надзвичайно актуальним.

Віра дозволяє нам торкнутися чогось невидимого, глибинного, того, що дарує сенс, навіть коли немає раціонального обґрунтування. Вона здатна прокласти шлях крізь морок невідомості, надихаючи людину долати обмеження

і прямувати до високих ідеалів. Натомість розум – це здатність бачити чітко, розбирати складне на частини, прагнути до істини через логіку та докази. Він відкривається перед нами світом, де кожне питання містить свою відповідь або ж створює нові запитання. Людство вже століттями шукає баланс між вірою та розумом, іноді обираючи їх протиставлення, іноді зливаючи їх у єдиний потік мудрості.

Розум і віра відрізняються функціями і не взаємодіють між собою. Цю думку сформулював Вільям Оккам у пізній схоластиці, підкреслюючи, що знання має допоміжний характер щодо віри [7]. З його погляду, розум і віра завжди будуть існувати окремо, їхня взаємодія – неможлива. Оккам стверджував, що неможливо шукати раціональні пояснення для того, що дається через віру, зокрема в Одкровенні. Для нього філософія перестає бути служницею теології, а теологія, у свою чергу, вже не є наукою, а скоріше набором положень, пов'язаних лише вірою [6, с. 48].

Є кілька важливих аспектів розуміння віри, які давно були досліджені в історії релігійної філософії, але здобули нову інтерпретацію в роботах К. Ясперса. Він підкреслює єдність різних форм віри – релігійної, наукової, філософської, мистецької, відкриваючи, таким чином, глибше розуміння того, як ці царини людського буття взаємодіють у пізнанні людиною світу загалом та особистісного зокрема.

З точки зору філософії, віра і розум часто виступають як дві сторони однієї медалі, кожна з яких доповнює іншу, створюючи простір для синтезу різних форм знань. Наука як спосіб пізнання світу базується на спостереженнях і експериментах, які потім раціонально інтерпретуються [4, с. 351]. Однак, як справедливо зауважував І. Кант, навіть найобґрунтованіші наукові теорії не здатні досягти абсолютної достовірності [1]. Кожне наукове відкриття має свій кордон і тому процес наукового пошуку завжди залишає місце для сумнівів. Справжня філософія визнає, що наука не може існувати без глибокої віри у можливість пізнання, яку науковець надає своїми інтуїтивними здогадками, які в кінцевому підсумку можуть змінюватися [3, с. 104].

Проаналізувавши потребу людини у віротворенні, можна визначити, що знання, віра та переконання є не лише духовними феноменами, а й основними компонентами людської діяльності, що формують культуру і суспільство. Вони стають інструментами, через які ми взаємодіємо з реальністю та створюємо наше явлення про світ. З точки зору філософії вони також є мостами між об'єктивною реальністю і суб'єктивним сприйняттям людини. Наука, своєю чергою, виявляється однією з найдієвіших форм пізнання, яка не тільки задовольняє прагнення до істини, але й має культуротворче підґрунтя, адже потенціал нового відкриття змінює наше світосприйняття і, таким чином, формує нову світоглядну парадигму, що поєднує віру та розум у цілісний екзистенціал людського буття [2], який покликаний одухотворювати людське життя.

Якщо ми будемо говорити про дослідження ідеї поєднання розуму та віри через призму українського кордоцентризму, то з'ясуємо, що в їх основі містяться глибокі дохристиянські корені цієї концепції в історії українського народу. Вона

стала першим центром філософських роздумів видатних мислителів різних епох, трансформуючись в унікальне філософсько-світоглядне вчення – філософію серця [5, с. 34]. Український кордоцентризм став основою для формування сучасної філософії людиноцентризму, який надає значущість внутрішньому світу людини, її моральним та духовним пошукам. В цьому контексті розум і віра не є сутнісно протилежними категоріями, а доповнюють одна іншу в пізнавально-онтологічному процесі, допомагаючи людям осмислити світ і посісти достойне місце в ньому. Тому філософія серця розглядає віру не як сліпе підкорення, а як активну взаємодію з розумом, що веде до духовного розвитку й глибшого самопізнання. Відтак, цей філософський підхід відкриває нові горизонти для дослідження нових якостей співвідношення віри і розуму, форм їх взаємодії у пізнанні, особистісному моральному виборі та життєвих практиках людини.

Віра і розум, в ідеалі, повинні перебувати в такій гармонії, коли розум, через свої пізнавальні можливості, надає вірі аргументи, що підтверджують її духовні здатності, а віра потребує раціонального обґрунтування істин віри. Ця взаємодія стає основою принципу їх взаємозв'язку, проголошує єдність релігії і філософії як необхідних форм духовного життя людини. Розум, як людське пізнання, дає нам знання, що базується на досвіді та логіці, тоді як віра, що розвивається з божественного джерела, дає нам знання, яке не підлягає розумовому доведенню. У своєму істинному вимірі, розум і віра не вступають у конфлікт, а доповнюють одну іншу. Людина, яка цінує віру, не повинна відкидати розум, як і та, яка високо підносить розум, повинна відповідно вшанувати віру.

Отже, віра і розум, хоча й мають різні джерела походження, не є взаємовиключними категоріями, а, навпаки, можуть співіснувати в гармонії та взаємодії. Розум як інструмент критичного аналізу здатен підтримувати віру, надаючи їй раціональні аргументи, а віра, у своєму ракурсі, додає розуму морального та духовного змісту. Це свідчить про те, що люди відкривають можливість інтегрувати матеріальне і духовне, наукове та релігійне в єдину систему пізнання. Вкотре солідаризуємось з І. Кантом у тому, що віра дозволяє вийти за межі обмеженого досвіду, надаючи життєвому досвіду, повсякденним знанням глибину, яка виявляється неможливою без розуму, відтак, позбавляє людину духовного виміру. Така взаємодія розуму і віри дає можливість не тільки розширювати горизонти пізнання, а й досягти глибшого розуміння себе та світу.

Список використаних джерел:

1. Кант, Імануель. Критика практичного розуму / Пер. з нім., прим. та післямова І. Бурковського; наук. ред. А. Єрмоленко. Київ : Видавництво Жупанського, 2004. 240 с.
2. Киселиця С. В. Віра як екзистенціал людського буття: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філос. наук : 09.00.01. Київ: Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2013. 19 с. URL: <https://www.academia.edu/48906900/>
3. Мінаков М. А. Віра як здатність розуму: І. Кант про чисту віру розуму. *Часопис "Магістеріум". Історико-філософські студії*. 1998. № 1. С. 103-111.
4. Орлов О. І. Проблема співвідношення віри та наукових знань. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 350-353.

5. Ракітянська Л. О. Ідея співвідношення людського розуму і почуттів в контексті українського кордоцентризму: історична ретроспектива. *Освітологія*. 2018. № 7. С. 29-37.
6. Шома Я. В. Співвідношення віри і розуму. *Філософія в аксіосфері глобалізуючого соціуму: тези доповідей міжвузівського міського науково-практичного семінару, 16-17 листопада 2023 р.* 2023. С. 47-49.
7. William of Ockham. Ockham's Theory of Terms. Part I of the Summa Logicae. Translated and introduced by Michael J. Loux. 2011. 236 p.

Микола БУХАНЕНКО, Іван КОТЕЛЬНИКОВ,
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Електронні
комунікації та радіотехніка. (Комп'ютерні мережі та Інтернет)»
факультет кібербезпеки, програмної інженерії та комп'ютерних наук,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна
Науковий керівник: Юлія МЕЛЬНИК, к.політ.наук доц. кафедри
мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна

ГЕОПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

З часів незалежності Україна зіткнулася з численними геополітичними викликами через своє стратегічне розташування та історичну ситуацію.

Зовнішньополітичний напрямок України був спрямований на зміцнення національного суверенітету, інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури, забезпечення національної безпеки [1].

Проте з часом країна зіткнулася з багатьма проблемами, серед яких російська агресія, проблеми територіальної цілісності, необхідність адаптації законодавства до європейських стандартів і необхідність встановлення стабільних відносин із сусідніми країнами. Інтеграція з ЄС і НАТО залишається пріоритетним напрямом, який є основою зовнішньої політики [1]. Однак для його реалізації потрібно буде подолати внутрішні та зовнішні перешкоди, зокрема забезпечення енергетичної незалежності, кібербезпеки та захисту від гібридних загроз. Зміцнення суверенітету та територіальної цілісності: Питання, пов'язані з анексією Криму та конфліктом на Донбасі, є головними викликами для незалежної України, підривають її суверенітет і становлять загрозу регіональній стабільності [2].

Атлантична інтеграція: Незважаючи на успіхи на шляху до інтеграції, Україна стикається з багатьма перешкодами, особливо з необхідністю ухвалення законодавства. Адаптація до стандартів ЄС, а також нестабільність міжнародного середовища ускладнюють ситуацію для процесу вступу до НАТО. Енергетика та кібербезпека: Залежність від енергоресурсів, що постачаються через територію Росії, вимагає диверсифікації джерел енергопостачання. Крім того, кіберзагрози з боку сусідніх країн посилюють потребу в розбудові національної інфраструктури кібербезпеки. Стратегічне партнерство з сусідніми